

ЗАСТОСУВАННЯ ЕКОНОМІЧНИХ МЕХАНІЗМІВ ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ ТА ОХОРОНИ ДОВКІЛЛЯ В СФЕРІ БЛАГОУСТРОЮ НАСЕЛЕНИХ ПУНКТІВ

APPLYING OF ECONOMIC MECHANISMS OF ENVIRONMENTAL MANAGEMENT AND PROTECTION IN AREA OF BEAUTIFICATION OF HUMAN SETTLEMENTS

Олександр ІГНАТЕНКО,
кандидат економічних наук,
Національна академія державного управління
при Президенті України, Київ

Oleksandr IHNATENKO,
Candidate of Economics,
National Academy of Public Administration under
the President of Ukraine, Kyiv

Предметом дослідження статті є аналіз та визначення існуючих економічних механізмів природокористування та охорони довкілля під час державного регулювання сфери благоустрою населених пунктів. Визначено проблемні аспекти щодо застосування економічних механізмів у цій сфері. Проведено аналіз останніх досліджень та публікацій за цим напрямком.

Охарактеризовано напрями діяльності у сфері благоустрою населених пунктів, які пов'язані з природокористуванням та охороною довкілля. Наведено аспекти формування та реалізації державної політики у сфері благоустрою населених пунктів. Також проаналізовано застосування європейської Ландшафтної конвенції в Україні. Визначено економічні механізми природокористування та охорони довкілля у сфері благоустрою населених пунктів.

При подальшому дослідженні економічних механізмів у цій сфері рекомендовано враховувати фінансову ситуацію в країні, впровадження децентралізації влади. Більшість економічних механізмів спрямовано на вирішення питань поводження з побутовими відходами та озелененням територій. Подальші розвідки рекомендовано здійснювати щодо нормативного регулювання, методик тарифного регулювання, організаційних заходів, а також європейського досвіду щодо залучення соціально-відповідального бізнесу.

The research object of this article is to analyse the existing economic mechanisms in the state regulation of the area of arrangement of human settlements. In the article it is examined the problematic aspects of the application of economic mechanisms in this field. It is analysed the recent research and publications in this field.

In this article it is described the activities in the field of the area of arrangement of human settlements associated with environmental management and protection. It is shown the aspects of the formation and implementation of public policy in the field of the area of arrangement of human settlements. It is also analysed the use of the European Landscape Convention in Ukraine. It is defined the economic mechanism of environmental management and protection in the area of arrangement of human settlements.

Upon further study of economic mechanisms in this area is recommended to take into account the financial situation of the country, the implementation of decentralization. Most economic mechanisms in this area are focused on solid waste management and planting of greenery in areas. It is recommended further exploration on regulation, methods of tariff regulation, institutional arrangements, and European experience as to attraction of socially appropriate business.

Благоустрій населених пунктів згідно із Законом України «Про благоустрій населених пунктів» [1] передбачає розроблення і здійснення ефективних і комплексних заходів з утримання території населених пунктів у належному стані, їх санітарного очищення, збереження об'єктів загального користування, а також природних ландшафтів, інших природних комплексів і об'єктів; організацію належного утримання та раціонального використання територій, будівель, інженерних споруд та об'єктів рекреаційного, природоохоронного, оздоровчого, історико-культурного та іншого призначення; створення умов для реалізації прав суб'єктами у сфері благоустрою населених пунктів.

Останнім часом набувають важливого значення питання державного регулювання сфери благоустрою населених пунктів в контексті застосування економічних механізмів природокористування та охорони довкілля. Адже дія цього Закону поширюється на відносини, що виникають у сфері благоустрою населених пунктів, і спрямовується на створення сприятливого для життєдіяльності людини довкілля, збереження й охорону навколишнього природного середовища, забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення.

Сфера благоустрою населених пунктів в сучасній практиці віднесена до галузі житлово-комунального господарства, і зокрема до комунального господарства.

Питанням державного регулювання у житлово-комунальному господарстві в Україні приділили свою увагу такі науковці як І. Драган [2] щодо процесів модернізації житлово-комунального господарства, В. Логвиненко [3] щодо державного і регіонального управління житлово-

комунальним господарством в сучасних умовах, Н. Олійник [4] щодо формування системи державного регулювання житлових відносин. Ці автори в своїх роботах торкнулися питань нормативно-правового регулювання житлово-комунального господарства, у тому числі сфери благоустрою населених пунктів.

Окремо слід відмітити розгляд питань удосконалення системи поводження з побутовими відходами як одну зі складових благоустрою населених пунктів та імплементації вітчизняного законодавства до стандартів європейського співтовариства, яким приділили свою увагу такі науковці як В. Міщенко, Г. Виговська, Ю. Маковецька, Т. Омеляненко [5, 6].

Однак автори не розглядали питання державного регулювання сфери благоустрою населених пунктів в контексті застосування економічних механізмів природокористування та охорони довкілля, що і потребує дослідження.

Саме тому **мета статті** полягає в аналізі та визначенні існуючих механізмів природокористування та охорони довкілля під час державного регулювання сфери благоустрою населених пунктів.

Базовий Закон України «Про благоустрій населених пунктів» [1] розглядає благоустрій населених пунктів як комплекс робіт з інженерного захисту, розчищення, осушення та озеленення території, а також соціально-економічних, організаційно-правових та екологічних заходів з покращення мікроклімату, санітарного очищення, зниження рівня шуму та ін., що здійснюються на території населеного пункту з метою її раціонального використання, належного утримання та охорони, створення умов щодо захисту і відновлення сприятливого для життєдіяльності людини довкілля.

Під територією розуміється сукупність земельних ділянок, які використовуються для розміщення об'єктів загального користування: парків, скверів, бульварів, вулиць, провулків, узвозів, проїздів, шляхів, площ, майданів, набережних, прибудинкових територій, пляжів, кладовищ, рекреаційних, оздоровчих, навчальних, спортивних, історико-культурних об'єктів, об'єктів промисловості, комунально-складських та інших об'єктів у межах населеного пункту.

Утримання в належному стані території включає в себе використання такої території за призначенням відповідно до генерального плану населеного пункту, іншої містобудівної документації, місцевих правил забудови, правил благоустрою території населеного пункту, а також санітарне очищення території, її озеленення, збереження та відновлення об'єктів благоустрою.

Заходи з благоустрою населених пунктів включають в себе роботи щодо: відновлення, належного утримання та раціонального використання території, охорони та організації упорядкування об'єктів благоустрою з урахуванням особливостей їх використання.

Із вищезазначеного ми бачимо наявність взаємозв'язку та взаємозалежності між сферою благоустрою населених пунктів та охороною довкілля. А деякі об'єкти сфери благоустрою населених пунктів і є безпосередньо навколишнім природним середовищем. Так, згідно із законодавством, до об'єктів благоустрою населених пунктів належать:

1) території загального користування: парки (гідропарки, лугопарки, лісопарки, парки культури та відпочинку, парки – пам'ятки садово-паркового мистецтва, спортивні, дитячі, історичні, національні, меморіальні та інші), рекреаційні зони, сади, сквери та майданчики; пам'ятки культурної та історичної спадщини; майдани, площі, бульвари, проспекти; вулиці, дороги, провулки, узвози, проїзди, пішохідні та велосипедні доріжки; пляжі; кладовища; інші території загального користування;

2) прибудинкові території;

3) території будівель та споруд інженерного захисту території;

4) території підприємств, установ, організацій та закріплені за ними території на умовах договору та інші території в межах населеного пункту.

В свою чергу об'єкти благоустрою населених пунктів складаються з елементів. Елементами об'єктів благоустрою є: покриття площ, вулиць, доріг, проїздів, алей, бульварів, тротуарів, пішохідних зон і доріжок відповідно до діючих норм і стандартів; зелені насадження (у тому числі снігозахисні та протиерозійні) уздовж вулиць і доріг, в парках, скверах, на алеях, бульварах, в садах, інших об'єктах благоустрою загального користування, санітарно-захисних зонах, на прибудинкових територіях; будівлі та споруди системи збирання і вивезення відходів; засоби та обладнання зовнішнього освітлення та зовнішньої реклами; технічні засоби регулювання дорожнього руху; будівлі та споруди системи інженерного захисту території; комплекси та об'єкти монументального мистецтва; обладнання (елементи) дитячих, спортивних та інших майданчиків; малі архітектурні форми; інші елементи благоустрою, визначені нормативно-правовими актами.

Елементи сфери благоустрою населених пунктів можна поділити на ряд категорій за функціональним призначенням: утворення зручного транспортного та пішохідного руху; формування найбільш комфортних умов праці, побуту та відпочинку населення; боротьби із забрудненням довкілля; формування естетичності благоустрою населених пунктів; інженерного захисту територій; охорони водних джерел; вітро- та шумозахисту; вшанування історико-культурної спадщини та померлих.

На практиці сучасний благоустрій населених пунктів охоплює вирішення широкого кола соціально-економічних, санітарно-гігієнічних, інженерних і архітектурних рішень.

Соціально-економічні вимоги передбачають створення сприятливих умов життя населення, а також раціональне використання територій населених пунктів.

Санітарно-гігієнічні вимоги зводяться до забезпечення у населених пунктах здорових умов, як-от: нормальний мікроклімат; чистий повітряний басейн і водний простір; санітарне очищення територій та еколого-безпечне поводження з побутовими відходами; інсоляція приміщень будинків; провітрювання територій забудови.

До питань інженерної підготовки територій населених пунктів відносять інженерне устаткування та створення зручної вулично-дорожньої мережі, а також інженерний захист територій.

Архітектурно-художні вимоги передбачають створення цілісної та індивідуальної об'ємно-просторової композиції кожного населеного пункту з використанням і збагаченням місцевого ландшафту.

Для реалізації визначених законодавством завдань у сфері благоустрою населених пунктів діє низка підгалузей, таких як: дорожньо-мостове господарство, зовнішнє освітлення, озеленення, санітарна очистка та поводження з побутовими відходами, інженерний захист територій, а також утримання прибудинкових територій, штучних споруд, майданчиків для паркування, об'єктів поводження із домашніми тваринами в населених пунктах та поверхневого водовідведення, благоустрою місць поховань тощо.

Для успішного вирішення всіх цих як правило взаємопов'язаних завдань необхідно забезпечувати формування та реалізацію державної політики у цій сфері.

На нашу думку, розроблення й реалізація державної політики в сфері благоустрою населених пунктів повинні спиратись на відповідну наукову базу, що дозволить приймати оптимальні управлінські рішення в сфері благоустрою населених пунктів, застосовувати науково обґрунтовані критерії та ефективні механізми узгодження інтересів різних груп. Тому таким важливим є розуміння сутності державної політики в цій сфері, її основних цілей, завдань і принципів розроблення та реалізації державної політики в сфері благоустрою населених пунктів.

Державна політика в сфері благоустрою населених пунктів полягає у сукупності державних управлінських рішень, що здійснюються органами законодавчої і виконавчої влади, та створенні системи єдиних заходів державного регулювання із законодавчого і контрольного характеру з метою забезпечення сталого функціонування об'єктів благоустрою та територій населених пунктів для забезпечення ефективної життєдіяльності населення, важливе місце в якій посідає саме застосування економічних механізмів природокористування та охорони довкілля.

Основною (стратегічною) метою розроблення і реалізації державної політики повинно бути комплексне вирішення проблем у сфері благоустрою населених пунктів та забезпечення стійкого функціонування та розвитку територій.

Відповідно до Закону України «Про благоустрій населених пунктів» суб'єктами у сфері благоустрою населених пунктів є органи державної влади та органи місцевого самоврядування, підприємства, установи, організації, органи самоорганізації населення, громадяни [1].

На нашу думку, можна припустити, що сфера благоустрою населених пунктів є своєрідним «мостом» між життєдіяльністю людини та довкіллям. З одного боку, вона має забезпечити належні умови для життєдіяльності людини в навколишньому природному середовищі, з іншого боку – забезпечити охорону довкілля під час життєдіяльності людини.

У більшості країн сфера благоустрою, у тому числі благоустрою населених пунктів, є важливим напрямом публічної політики та однією з найбільш гострих і постійних тем та дискусій. У процесі розроблення й реалізації державної політики у цій сфері яскраво висвітлюються суперечності між принципами добробуту та бюджетними можливостями. Активність державної політики у цій сфері детермінується багатьма внутрішніми і зовнішніми чинниками, пов'язаними як зі станом об'єктів благоустрою та територій населених пунктів, а також інших територій країни, так і з рівнем життя населення, макроекономічною динамікою, структурою національної економіки та ін.

Останнім часом в європейських країнах сфера благоустрою, у тому числі благоустрою населених пунктів, набуває значної актуальності щодо питання сталого розвитку територій. У зв'язку з цим виникла необхідність прийняття так званої «Ландшафтної конвенції». І її було прийнято 20.10.2000 у Флоренції (Італія) з набуттям чинності 01.03.2004 (Рішення Ради Європи №176) і до якої Україна приєдналася 01.07.2006 [7]. Метою Ландшафтної конвенції стало сприяння охороні, регулюванню та плануванню ландшафтів, а також організації європейського співробітництва з питань ландшафту.

Ця Конвенція застосовується щодо всієї території і охоплює природні, сільські, міські та приміські території. Вона поширюється на землі, внутрішні води та морські акваторії. Вона охоплює ландшафти, які можна вважати унікальними, а також звичайні або деградуючі ландшафти.

Підписання цієї Ландшафтної конвенції було викликано наступними чинниками:

□ мета Ради Європи є досягнення більшої єдності між її членами для цілей охорони та реалізації ідеалів і принципів, які є їхньою спільною спадщиною, і ці цілі досягаються, зокрема, шляхом угод в економічній і соціальній сферах;

□ держави зацікавлені у забезпеченні сталого розвитку, що базується на збалансованому і гармонійному співвідношенні між соціальними потребами, економічною діяльністю та довкіллям;

□ ландшафт відіграє важливу суспільну роль у культурній, екологічній, природоохоронній та соціальній сферах і є ресурсом, який сприяє економічній діяльності; його охорона, регулювання та планування може сприяти створенню нових робочих місць;

□ ландшафт сприяє формуванню місцевих культур і є основним компонентом європейської природної та культурної спадщини, який сприяє добробуту людей та консолідації європейської ідентичності;

□ ландшафт є важливою складовою якості життя людини всюди: в містах і сільській місцевості, у деградуєчій місцевості та місцевості високої якості життя, в місцевості виняткової краси та у звичайній місцевості;

□ розвиток сільського та лісового господарства, технічних засобів промислового виробництва та добування мінералів, а також регіонального планування, міського планування, транспорту, інфраструктури, індустрії туризму та відпочинку, так само як і, на більш загальному рівні, зміни у світовій економіці, у багатьох випадках прискорюють зміну ландшафтів;

□ прагнення громадськості насолоджуватися ландшафтами високої якості та відігравати активну роль у розвитку ландшафтів;

□ ландшафт є ключовим елементом добробуту людини і суспільства, його охорона, регулювання і планування призводить до виникнення прав і обов'язків для кожної людини;

□ правові інструменти, що існують на міжнародному рівні у сфері охорони та управління природною і культурною спадщиною, регіонального та просторового планування, місцевого самоврядування та транскордонного співробітництва, зокрема Конвенція про охорону дикої флори та фауни і природних середовищ існування в Європі (Берн, 19 вересня 1979 року), Конвенція про охорону архітектурної спадщини Європи (Гренада, 3 жовтня 1985 року), Європейська конвенція про охорону археологічної спадщини (Валлетта, 16 січня 1992 року), Європейська рамкова конвенція про транскордонне співробітництво між територіальними общинами або властями (Мадрид, 21 травня 1980 року), Європейська хартія місцевого самоврядування (Страсбург, 15 жовтня 1985 року), Конвенція про біологічне різноманіття (Ріо-де-Жанейро, 5 червня 1992 року), Конвенція про охорону всесвітньої культурної та природної спадщини (Париж, 16 листопада 1972 року) та Конвенція про доступ до інформації, участь громадськості в процесі прийняття рішень та доступ до правосуддя з питань, що стосуються довкілля (Орхус, 25 червня 1998 року);

□ якість та різноманітність європейських ландшафтів є спільним ресурсом, і важливо співробітничати в напрямі його охорони, регулювання та планування;

□ необхідність створення нового інструменту, присвяченого винятково охороні, регулюванню та плануванню всіх ландшафтів Європи.

В розвитку Ландшафтної конвенції перед державною політикою України постало завдання до комплексного благоустрою територій країни, і першу чергу в населених пунктах.

Крім того, слід зазначити, що на законодавчому рівні в Україні відсутні єдині підходи до формування державної політики сфери благоустрою країни в цілому. Закони України «Про благоустрій населених пунктів» [1] та «Про місцеве самоврядування в Україні» [8] охоплюють лише сферу благоустрою населених пунктів, яка вже сформувалась як підгалузь житлово-комунального господарства, і оминають питання благоустрою територій, що є прилеглими до населених пунктів.

Питання утримання територій, що є прилеглими до населених пунктів, частково регулюються за допомогою інших спеціалізованих законодавчих актів, які вирішують виключно вузькопрофільні завдання. Серед них такі: Водний кодекс України [9], Кодекс України про надра [10], Закони України «Про охорону навколишнього природного середовища» [11], «Про охорону

атмосферного повітря» [12], «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення» [13], «Про відходи» [14], «Про місцеві державні адміністрації», «Про автомобільні дороги» та інші.

Дослідивши законодавство України, робимо висновок, що в різних законодавчих актах передбачені економічні механізми природокористування та охорони довкілля в сфері благоустрою населених пунктів. Серед них такі:

□ регулювання витрат та тарифів (наприклад, поведження з побутовими відходами);

□ запровадження податків та зборів (наприклад, екологічний податок за розміщення побутових відходів);

□ відновна вартість або такси (наприклад, застосовуються при видаленні зелених насаджень);

□ сплата за ліцензування або дозвільне регулювання (наприклад, дозволи за видалення зелених насаджень, дозволи за порушення об'єктів благоустрою населених пунктів);

□ пільги щодо оподаткування прибутку підприємств;

□ пріоритетне державне кредитування екологічних проектів або компенсація відсотків за кредитами за екологічними проектами (наприклад, Законом України «Про Загальнодержавну програму реформування і розвитку житлово-комунального господарства на 2009-2014» передбачена компенсація відсотків, у тому числі для сфери благоустрою населених пунктів);

□ субсидії, субвенції та дотації з Державного бюджету України і місцевих бюджетів (наприклад, субсидії за послуги в сфері поведження з побутовими відходами, субвенції та дотації для різних екологічних проектів у сфері благоустрою населених пунктів);

□ фінансування проектів з фондів охорони навколишнього природного середовища та інших джерел (наприклад, проекти в сфері поведження з побутовими відходами, проекти з озеленення);

□ пільги щодо поповнення обігових коштів підприємств, установ та організацій – суб'єктів господарської діяльності;

□ стимулювання проектів приватно-публічного партнерства (наприклад, проекти в сфері поведження з побутовими відходами).

Незважаючи на такий досить достатній перелік деякі економічні механізми, насамперед стимулюючого характеру, передбачені без їх відповідного забезпечення у державному або місцевих бюджетах і мають лише формальний характер.

ВИСНОВКИ

Враховуючи тяжку фінансову ситуацію в країні, впровадження децентралізації влади, існуючі економічні механізми природокористування та охорони довкілля в сфері благоустрою потребують перегляду. Як ми бачимо, більшість економічних механізмів природокористування та охорони довкілля в сфері благоустрою населених пунктів направлені на вирішення питань поведження з побутовими відходами та озелененням територій.

В подальших розвідках необхідно проводити дослідження щодо нормативного регулювання сфери благоустрою, методик тарифного регулювання послуг у цій сфері, організаційних заходів щодо застосування економічних механізмів природокористування та охорони довкілля. Також необхідно дослідити європейський досвід щодо залучення соціально-відповідального бізнесу у вирішенні проблем у сфері благоустрою населених пунктів – одним із напрямком може бути впровадження роздільного збирання побутових відходів за рахунок виробників товарів в упаковці тощо.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про благоустрій населених пунктів: Закон України від 06.09.2005 № 2807-IV // Відом. Верхов. Ради України. – 2005. – № 49. – Ст. 2580.
2. Драган І. О. Державне управління процесами модернізації житлово-комунального господарства в Україні: автореф. дис. ... д-ра наук з держ. упр. : 25.00.02 / І. О. Драган; Акад. муніцип. упр. – К., 2011. – 36 с.
3. Логвиненко В. І. Механізми державного управління реформуванням та розвитком підприємств житлово-комунального господарства в регіоні: автореф. дис. ... д-ра наук з держ. управління : 25.00.02 / В. І. Логвиненко; Донецький держ. ун-т управління. – Донецьк, 2009. – 40 с.
4. Олійник Н. І. Державне регулювання ринку житла в Україні: автореф. дис. ... д-ра наук з держ. упр. : 25.00.02 / Н. І. Олійник; Нац. акад. держ. упр. при Президентіві України. – К., 2011. – 36 с.
5. Удосконалення системи управління відходами в Україні в контексті європейського досвіду / В. С. Міщенко, Г. П. Виговська, Ю. М. Маковецька, Т. Л. Омеляненко. – К.: «Лазурит-Поліграф», 2012. – 120 с.

6. Інституціональний розвиток сфери поводження з відходами в Україні: на шляху європейської інтеграції / В. С. Міщенко, Ю. М. Маковецька, Т. Л. Омеляненко. – К.: ДУ «Інститут економіки природокористування та сталого розвитку НАН України», 2013. – 192 с.

7. The European Landscape Convention, available at: http://www.coe.int/t/dg4/cultureheritage/heritage/Landscape/default_en.asp (Accessed 05 March 2014).

8. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21.05.1997 №280/97-ВР // Відом. Верхов. Ради України. – 1997. – № 24. – Ст. 170.

9. Водний кодекс України: Кодекс від 06.06.1995 № 213/95-ВР // Відом. Верх. Ради України. – 1995. – № 24. – Ст. 189.

10. Кодекс України про надра: Кодекс від 27.07.1994 № 132/94-ВР // Відом. Верх. Ради України. – 1994. – № 36. – Ст. 340.

11. Про охорону навколишнього природного середовища: Закон України від 25.06.1991 № 1264-XII // Відом. Верх. Ради України. – 1991. – № 41. – Ст. 546.

12. Про охорону атмосферного повітря: Закон України від 16.10.1992 № 2707-XII // Відом. Верх. Ради України. – 1992. – № 50. – Ст. 678.

13. Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення: Закон України від 24.02.1994 № 4004-XII // Відом. Верх. Ради України. – 1994. – № 27. – Ст. 218.

14. Про відходи: Закон України від 05.03.1998 № 187/98-ВР // Відом. Верх. Ради України. – 1998. – № 36. – Ст. 242.

15. Про місцеві державні адміністрації: Закон України від 09.04.1999 № 586-XIV // Відом. Верх. Ради України. – 1999. – № 20. – Ст. 190.

16. Про автомобільні дороги: Закон України від 08.09.2005 № 2862-IV // Відом. Верх. Ради України. – 2005. – № 51. – Ст. 556.

REFERENCES

1. The Verkhovna Rada of Ukraine. Pro blahoustruy naselennykh punktiv: Zakon Ukrainy vid 06.09.2005 #2807-IV [The Law of Ukraine of 06.09.2005 №2807-IV "On arrangement of human settlements"] Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrainy, 2005, no. 49, 2580 p. [in Ukrainian].

2. Drahan I. O. Derzhavne upravlinnya protsesami modernizatsiyi zhitlovo-komunalnogo gospodarstva v Ukraini [Public management of processes of modernization of housing and communal services in Ukraine]. Kyiv, 2011, 36 p. [in Ukrainian].

3. Lohvinenko V. I. Mehanizmy derzhavnogo upravlinnya reformuvannym ta rozvytkom pidpryyemstv zhitlovo-komunalnogo gospodarstva v rehionii [Mechanisms of governance of reforming and development of housing and communal services in the region]. Donetsk, 2009, 40 p. [in Ukrainian].

4. Oliynyk N. I. Derzhavne regulyuvannya rynku zhytla v Ukraini [State regulation of the housing market in Ukraine]. Kyiv, 2011, 36 p. [in Ukrainian].

5. Mischenko V.S., Vyhovs'ka H.P., Makovets'ka, Yu.M., Omel'ianenko T.L. Udoskonalennia systemy upravlinnia vidkhodamy v Ukraini v konteksti yevropejs'koho dosvidu [Improving of waste management in Ukraine in context of European experience]. Lazuryt-Polihraf, Kuiv, 2012, 120 p. [in Ukrainian].

6. Mischenko, V.S. Makovets'ka, Yu.M., Omel'ianenko T.L. Instytutional'nyi rozvytok sfery povodzhennia z vidkhodamy v Ukraini: na shliakhu yevropeys'koyi intehratsiyi [Institutional development of the waste management in Ukraine towards European integration]. Instytut ekonomiky pryrodokorystuvannia ta staloho rozvytku NAN Ukrainy, Kyiv, Ukraine, 2013, 192 p. [in Ukrainian].

7. The European Landscape Convention. Available at: http://www.coe.int/t/dg4/cultureheritage/heritage/Landscape/default_en.asp [in English].

8. The Verkhovna Rada of Ukraine. Pro mistseve samovryaduvannya v Ukraini: Zakon Ukrainy vid 21.05.1997 #280/97-VR [The Law of Ukraine of 21.05.1997 №280/97 VR "On Local Self-Government in Ukraine"]. Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrainy, no. 24, 170 p. [in Ukrainian].

9. The Verkhovna Rada of Ukraine. Vodnyy kodeks Ukrainy: Kodeks vid 06.06.1995 # 213/95-VR [The Law of Ukraine of 06.06.1995 № 213/95 VR "The Water Code of Ukraine"]. Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrainy, no. 24, 189 p. [in Ukrainian].

10. The Verkhovna Rada of Ukraine. Kodeks Ukrainy pro nadra: Kodeks vid 27.07.1994 # 132/94-VR [The Law of Ukraine of 27.07.1994 № 132/94 VR "The Code of Ukraine on Mineral Resources"]. Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrainy, no. 36, 340 p. [in Ukrainian].

11. The Verkhovna Rada of Ukraine. Pro okhoronu navkolysh'n'oho pryrodnoho seredovyscha: Zakon Ukrainy vid 25.06.1991 # 1264-XII [The Law of Ukraine of 25.06.1991 № 1264-XII "On Environmental Protection Law of Ukraine"]. Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrainy, no. 41, 546 p. [in Ukrainian].

12. The Verkhovna Rada of Ukraine. Pro okhoronu atmosfernoho povitrya: Zakon Ukrainy vid 16.10.1992 # 2707-XII [The Law of Ukraine of 16.10.1992 № 2707-XII "On Air Protection Law of Ukraine"]. Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrainy, no. 50, 678 p. [in Ukrainian].

13. The Verkhovna Rada of Ukraine. Pro zabezpechennia sanitarnoho ta epidemichnoho blahopoluchchya naselennya: Zakon Ukrainy vid 24.02.1994 # 4004-XII [The Law of Ukraine of 24.02.1994 № 4004-XII "On ensuring sanitary and epidemiological welfare"]. Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrainy, no. 27, 218 p. [in Ukrainian].

14. The Verkhovna Rada of Ukraine. Pro vidkhody: Zakon Ukrainy vid 05.03.1998 # 187/98-VR [The Law of Ukraine of 05.03.1998 № 187/98 VR "On Waste"]. Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrainy, no. 36, 242 p. [in Ukrainian].

15. The Verkhovna Rada of Ukraine. Pro mistsevi derzhavni administratsiyi: Zakon Ukrainy vid 09.04.1999 # 586-XIV [The Law of Ukraine of 09.04.1999 № 586-XIV "On Local State Administrations"]. Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrainy, no 20, 190 p. [in Ukrainian].

16. The Verkhovna Rada of Ukraine. Pro avtomobil'ni dorohy: Zakon Ukrainy vid 08.09.2005 # 2862-IV [The Law of Ukraine of 08.09.2005 № 2862-IV "On roads"]. Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrainy, no. 51, 556 p. [in Ukrainian].

Збірник наукових праць
«Економіка природокористування
і охорони довкілля» входить у міжнародну
наукометричну базу RePEc